

OBSAH

1 HISTÓRIA SCLEROSIS MULTIPLEX

Eleonóra Klímová

1.1	Úvod	14
1.2	Príbeh histórie sclerosis multiplex	15
1.3	Záver	20

2 ETIOPATOGENÉZA SCLEROSIS MULTIPLEX

2.1	Úvod Darina Slezáková	24
2.2	Epidemiológia Miriám Fedičová	26
2.3	Patogenéza roztrúsenej sklerózy Miriám Fedičová	27
2.4	Environmentálne faktory Darina Slezáková	37
2.5	Génová predispozícia rozvoja roztrúsenej sklerózy Miriám Fedičová	42
2.6	Záver Darina Slezáková	47

3 KLINICKÁ SYMPTOMATOLÓGIA SCLEROSIS MULTIPLEX

Anna Cvengrošová

3.1	Úvod	54
3.2	Fenotypová klasifikácia ochorenia vs kontinuum ochorenia	55
3.3	Predklinické štádium ochorenia	58
3.4	Klinicky izolovaný syndróm	62
3.5	Aktívna SM, vysokoaktívna SM, agresívna SM	63
3.6	Progresívna sclerosis multiplex	69
3.7	Neuropsychiatrické symptómy SM Slavomíra Kováčová	78
3.8	Záver	83

4 DIAGNOSTIKA SCLEROSIS MULTIPLEX A DEMYELINIZAČNÝCH OCHORENÍ CNS

4.1	Úvod Peter Marček	88
4.2	Klinické vyšetrenie Louise Mária Adamová	89
4.3	Magnetická rezonancia mozgu a miechy Michaela Jezberová	95
4.4	Lumbálna punkcia Louise Mária Adamová	114
4.5	Elektrofyziológické metódy Peter Marček	120
4.6	Oftalmologické vyšetrovacie metódy Adriana Takáčová, Nora Majtánová	123
4.7	Laboratórne biomarkery Peter Marček	128
4.8	Záver Peter Marček	131

5 DIFERENCIÁLNA DIAGNOSTIKA SCLEROSIS MULTIPLEX

5.1	Úvod Marianna Vitková	134
5.2	Neuropsychiatrický systémový lupus erythematosus Marianna Vitková	135
5.3	Sjögrenov syndróm Marianna Vitková	137
5.4	Neuro-Behcetova choroba Marianna Vitková	139
5.5	Infekčné ochorenia imitujúce sclerosis multiplex Pavol Kadlic	141
5.6	Kardiovaskulárne ochorenia Marek Krivošík	149
5.7	Oftalmologické ochorenia Lucia Herdová, Nora Majtánová	154

5.8	Genetické a mitochondriálne ochorenia Martin Karlík	165
5.9	Neurosarkoidóza Marianna Vitková	179
5.10	Primárne lymfómy CNS a vybrané paraneoplastické neurologické syndrómy Pavol Kadlic	182
5.11	Záver Marianna Vitková	188

6 DEMYELINIZAČNÉ OCHORENIA CNS S AGRESÍVNYM PRIEBEHOM 191

Martin Karlík		
6.1	Úvod	192
6.2	Balóova koncentrická skleróza	193
6.3	Marburgov variant SM	197
6.4	Tumefaktívna SM a diferenciálna diagnostika	198
6.5	Akútna diseminovaná encefalomyelitída	201
6.6	Záver	204

7 NMOSD A MOGAD 209

Jarmila Szilasiová		
7.1	Úvod	210
7.2	NMOSD	211
7.3	MOGAD	220
7.4	Záver	223

8 LIEČBA MODIFIKUJÚCA PRIEBEH OCHORENIA 225

Marianna Vitková		
8.1	Úvod	226
8.2	Stratégie DMT liečby	227
8.3	Možnosti DMT liečby — účinnosť, nežiaduce účinky a monitoring	234
8.4	Záver	248

9 AUTOLÓGNA TRANSPLANTÁCIA KMEŇOVÝCH KRVOTVORNÝCH BUNIEK A SCLEROSIS MULTIPLEX 251

Darina Slezáková		
9.1	Úvod	252
9.2	AHSCT ako štandard liečby SM, selekcia pacienta	253
9.3	Proces AHSCT	254
9.4	Režimy a nežiaduce účinky AHSCT	255
9.5	Vplyv AHSCT na neurozápal a neurodegeneráciu	258
9.6	Účinnosť AHSCT z dlhodobého hľadiska	260
9.7	Porovnanie AHSCT s imunomodulačnou liečbou	262
9.8	AHSCT ako prvolíniová liečba agresívnej SM	265
9.9	AHSCT u pacientov so sekundárne progresívnou SM	267
9.10	Reaktivácia ochorenia a DMT po AHSCT	268
9.11	Predtransplantačná príprava a potransplantačné sledovanie pacienta	269
9.12	Očkovanie u pacientov po transplantácii kmeňových buniek	270
9.13	Ekonomické aspekty AHSCT	271
9.14	Záver	272

10 AKÚTNÁ SYMPTOMATICKÁ LIEČBA SCLEROSIS MULTIPLEX 279

Viera Hančinová, Jana Kolesová, Alžbeta Štofíková		
10.1	Úvod	280
10.2	Liečba akútneho relapsu	282
10.3	Liečba spasticity a bolesti	284
10.4	Liečba únavy	289
10.5	Úprava životného štýlu ako súčasť symptomatickej liečby	291
10.6	Záver	293

11 PSYCHIATRICKÉ KOMPLIKÁCIE SCLEROSIS MULTIPLEX

297

Peter Janík

11.1 Úvod	298
11.2 Depresia	298
11.3 Úzkosť	299
11.4 Suicidalita	299
11.5 Bipolárna afektívna porucha	299
11.6 Patologický smiech a plač	300
11.7 Psychotické príznaky	300
11.8 Návykové látky	300
11.9 Kognitívne poruchy	301
11.10 Psychiatrické prejavy pri liečbe SM	301
11.11 Psychofarmakoterapia	301
11.12 Záver	304

12 POSTAVENIE PSYCHOLÓGA V LIEČBE SCLEROSIS MULTIPLEX

307

Petra Brandoburová

12.1 Úvod	308
12.2 Oznámenie diagnózy	308
12.3 Psychoedukácia pacienta s SM	309
12.4 Kognitívna rehabilitácia	311
12.5 Psychoterapia	312
12.6 Záver	313

13 UROLOGICKO-SEXUOLOGICKÁ STAROSTLIVOSŤ O PACIENTOV SO SCLEROSIS MULTIPLEX

317

Marek Vargovčák

13.1 Úvod	318
13.2 Klinické prejavy sm v urológii	319
13.3 Diagnostika urologických komplikácií SM	320
13.4 Liečba urologických porúch	322
13.5 Poruchy sexuálnych funkcií – SD	325
13.6 Záver	326

14 VÝZNAM ÚPRAVY ŽIVOTOSPRÁVY PRE PACIENTA SO SCLEROSIS MULTIPLEX

329

Darina Slezáková

14.1 Úvod	330
14.2 Pohybová aktivita a cvičenie ako prevencia SM	331
14.3 Cvičenie ako liečba symptómov SM	336
14.4 Rehabilitácia a fyzioterapia u pacientov s pokročilou SM Martin Gábor	340
14.5 Diéta ako komplementárna liečba sclerosis multiplex	344
14.6 Typy diét vhodné pre pacientov so sclerosis multiplex	346
14.7 Vplyv nutričných doplnkov na sclerosis multiplex	352
14.8 Záver	354

15 INFEKcie U PACIENTOV SO SCLEROSIS MULTIPLEX A OČKOVANIE

363

Darina Slezáková

15.1 Úvod	364
15.2 Vplyv infekcií na vznik a priebeh sclerosis multiplex	364
15.3 Pseudorelaps	365
15.4 Infekcie a akútna liečba pri relapse SM	366
15.5 Infekcie a mortalita	366
15.6 Najčastejšie infekčné spúšťače SM	367
15.7 Infekcie a imunomodulačná liečba sclerosis multiplex	368
15.8 Očkovanie	369
15.9 Záver	375

16 VEK A PRIDRUŽENÉ KOMORBIDITY U PACIENTOV SO SCLEROSIS MULTIPLEX 379

František Jurčaga, Andrea Bullová

16.1 Úvod	380
16.2 Symptómy a kvalita života starších pacientov s SM	382
16.3 Základná patofyziológia SM v staršom veku	384
16.4 Polymorbidita a polyfarmácia u starších pacientov s SM	388
16.5 Zachytenie SM vo vyšších vekových skupinách – late onset multiple sclerosis	389
16.6 Manažment SM u starších pacientov	394
16.7 Prístup k liečbe pacienta s SM s pridruženými kardiovaskulárnymi komorbiditami Marek Krivošík	396
16.8 Záver	397

17 ŽENA SO SCLEROSIS MULTIPLEX – TEHOTENSTVO A MENOPAUAZA 399

Darina Slezáková

17.1 Úvod	400
17.2 Vplyv gravidity na sclerosis multiplex	400
17.3 Pôrod a popôrodné obdobie	401
17.4 Plánovanie gravidity	402
17.5 Plodnosť žien so sclerosis multiplex a techniky asistovanej reprodukcie	404
17.6 Riziko prenosu SM na potomstvo	405
17.7 Dojčenie	406
17.8 DMT v gravidite	410
17.9 Liečba relapsu v gravidite, postpartálnom období a vyšetrenia	411
17.10 Symptomatická a doplnková liečba v gravidite	412
17.11 Menopauza v živote ženy s SM	412
17.12 Vplyv menopauzy na priebeh SM	413
17.13 Skrining a liečba menopauzálny ženy so sclerosis multiplex	416
17.14 Hormonálna liečba u žien s SM	417
17.15 Záver	419

18 SCLEROSIS MULTIPLEX U DETÍ A ADOLESCENTOV 425

Jana Surgošová

18.1 Úvod	426
18.2 Epidemiológia a etiopatogenéza pediatrickej sclerosis multiplex	427
18.3 Klinický obraz SM u detí	430
18.4 Diagnostika a diferenciálna diagnostika	432
18.5 Liečba sclerosis multiplex u detí	443
18.6 Prognóza detského pacienta so sclerosis multiplex	448
18.7 Záver	449

19 SOCIOEKONOMICKÉ A PRÁVNE ASPEKTY SCLEROSIS MULTIPLEX 451

Katarína Fedorová

19.1 Úvod	452
19.2 Nemocenské a invalidný dôchodok	452
19.3 Preukaz a príspevky pre osoby s ťažkým zdravotným postihnutím	455
19.4 Pomoc druhej osoby a opatrovateľská starostlivosť	456
19.5 Pracovná spôsobilosť	458
19.6 Kúpeľná starostlivosť	459
19.7 Záver	459

20 FARMAKOEKONOMIKA, REGISTRE A PERSPEKTÍVY 461

Zuzana Gdovinová

20.1 Úvod	462
20.2 SM centrá a ich význam pri starostlivosti o pacienta s SM	462
20.3 Registre pacientov s SM, perspektívy	463
20.4 Farmakoeconomika	467
20.5 Záver	468

REGISTER 470

ZOZNAM SKRATIEK 474